

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Ότε έστι περί του εν θεοτέρω άνθρωπε
βουλόμετο ή περί παιδείας και αρετῆς και
των αρετῶν αείων. (Πλάτ. Θεάγος).

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1884

Ε.Υ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΙΤΣΙΟΣ

Ε.γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Η ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΑ ΕΝ ΤΗ ΠΡΑΞΕΙ.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ. (α)

(Απόσπασμα δ'.) — 1881. Δεκεμβρίου 4.

Οὐδείς διδάσκαλος ἐπιτρέπεται νὰ ἦναι τόσο ἐγωϊστής, ὥστε νὰ μὴ ἀνομολογῇ ὅτι τὸ σχολεῖον δὲν παράγει τοὺς προσδοκώμενους ἐξ αὐτοῦ καρπούς. Ἀρχίζω δὲ ἀπὸ τῶν διδασκάλων, ἐν οἷς καὶ ἐγὼ ἔσχατος κατατάσσομαι, διότι ἡμεῖς καὶ ὑφείλομεν καὶ εἰς θέσιν εἰμεθα κρεῖττον τῶν πολλῶν νὰ κρίνωμεν περὶ τούτου. Τὸ σχολεῖον προικίζει τοὺς παῖδας μὲ ποσὸν τι γνώσεων, γνώσεων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀναφερομένων εἰς τὴν γραμματικὴν τῆς ἀρχαίας γλώσσης. Οὐδὲν πλέον τούτου δύναται τις νὰ εἴπῃ. Περιφέρομεν τὸν μαθητὴν εἰς μουσεῖον ἢ ὀρθότερον εἰς ἀρχαίαν τινὰ ἱματιοθήκην, δεικνύοντες ἀρχαίας ἐνδυμασίας καὶ ἀναγκάζοντες αὐτὸν νὰ ἐνθυμῆται τοὺς τύπους καὶ τὰ σχήματα καὶ τὸ χῶρισμα αὐτῶν. Οὐδαμῶς δ' ἐνοήσαμεν ὅτι τὸ σχολεῖον δὲν εἶναι ἐργαστήριον πρὸς κατασκευὴν γνώσεων τινῶν, ἀλλὰ κυρίως εἶναι παιδαγωγεῖον, ἐν ᾧ καὶ ἡ διδασκαλία δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν σκοπὸς, ἀλλὰ μέσον πρὸς ἐπιτυχίαν σκοποῦ τινος ἐπιδιωκωμένου, καὶ πρὸς τούτοις δὲν εἶναι ἡ διδασκαλία ἡ μόνη τοῦ διδασκάλου ἐργασία.— Ἐὰν πρόκηται νὰ μὴ ἐξευγενισθῇ ἡ καρδιά τοῦ παιδός, τὸ ἦθος αὐτοῦ νὰ μείνῃ ἄγριον, — ἐσκέφθην πολλάκις — εἰς τί ὠφελεῖ ἡ γνώσις τῶν εἰς μὲ καὶ τῶν ἀνωμάλων ῥημάτων, κεφαλαίων τινῶν τῆς ἱερᾶς καὶ ἑλλ. ἱστορίας, τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν πρωτευουσῶν ἐπικρατειῶν τινῶν; Διδάσκοντες λοιπὸν τὰς γνώσεις ταύτας καὶ ἄλλας οἷας δὴ ποτε ὑφείλομεν εἰς ἓνα σκοπὸν ὡς πρὸς πολικὸν ἀστέρα ν' ἀποβλέπωμεν, πῶς δι' ὅλων τούτων θὰ μορφώσωμεν τὸ ἦθος τῶν παίδων, πῶς θὰ ἐξευγενίσωμεν τὴν ψυχὴν αὐτῶν καὶ πῶς θὰ καταστήσωμεν αὐτοὺς πρακτικοὺς κατὰ τὰς διδασκόμενας γνώσεις. Τοῦτο εἶναι ἀληθῶς μέγα τι καὶ ὑψηλὸν ἔργον. Πρὸς ἐπιτυχίαν δ' αὐτοῦ δὲν εἶναι τί συμβουλαὶ καὶ νο-

ια) Ἴδι συνέχισαν ἐν τούτῳ Ζ' καὶ Η', σελ. 294.

θεσίου οὔτε τὸ μόνον οὔτε τὸ καταλληλότετον μέσον, ἀλλ' ἡ ὄλη τοῦ διδασκάλου ἐνέργεια, ἐνέργεια σκόπιμος καὶ συστηματική. Ἡ πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ τὴν πατρίδα ἀληθὴς ἀγάπη τοῦ διδασκάλου εἶναι μόνη ἱκανὴ νὰ διδάξῃ αὐτὸν τὴν ἐνέργειαν ταύτην.

Δεκεμβρ. 12.—Τὸ μαγαζὶ εἶναι ἡ κατάρρα τῶν χωρίων μας καὶ τὸ βάρβαρον τῶν χωρικῶν. Τὸ μαγαζὶ εἶναι παντοπωλεῖον, καπνοπωλεῖον, ἐμπορικόν, φαρμακεῖον, βιβλιοπωλεῖον, τόπος συνεντεύξεως, χαρτοπαικτεῖον. Κατὰ τὰλλα εἶναι ἀρκετὰ ὠφέλιμον, ἀλλ' ὡς καπηλεῖον καὶ χαρτοπαικτεῖον εἶναι ὄλεθρος. Πολλάκις ὁ χωρικός ἀναχωρεῖ ἐκ τῆς καλύβης του, διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν ἀγρόν του, περναῖ ὁμοίως ἀπὸ τὸ μαγαζὶ, διὰ νὰ πάρῃ ἓνα ρετιναῖτο· ἐκεῖ εὐρίσκει ἄλλους παίζοντας ἤδη τὰ χαρτιά, ῥίπτει μιὰ ματιὰ εἰς τὸ παιγνίδι· ἐκεῖ ληληθῶτως πιάνεται, κολλᾷ καὶ μένει μέχρι μεσημβρίας, λησμονῶν τὴν ἐργασίαν του. Ἐντρέπομαι νὰ τὸ σημειώσω· ἀλλ' εἶναι ἀληθὲς ὅτι συνάδελφοί τινες εἶναι τακτικοὶ θαμῶνες τῶν μαγαζίων, ἀφίνοντες τοὺς μαθητὰς των εἰς τὸ ἔλεος τῶν—πρωτοσχόλων! Ἡ κοινωνία εἶναι ἀνάγκη καὶ αὕτη νὰ παιδαγωγῆται, ἢ τοῦλάχιστον νὰ μὴ καταστρέφῃ τὴν παιδαγωγίαν· ἀλλὰ τὸ μαγαζὶ χαλᾷ πολὺ τὴν παιδαγωγίαν μου. Πρέπει κάτι τι νὰ γείνη.—Ἴδου λοιπὸν τί ἔπραξα, καὶ χωρὶς νὰ ζημιώσω πολὺ τὸν ἔμπορον, κατώρθωσα ν' ἀρχιώσω τὰ θύματα. Δύο τρεῖς ἦσαν ἐγκάθετοι εἰς τὸ μαγαζὶ, καὶ περὶ αὐτοὺς συνεσπειρῶντο ἄλλοι. Τούτους ἐπέτυχον διὰ τινων στρατηγημάτων ν' ἀποσπάσω ἐντεῦθεν, ἀναλαβὼν τὴν πρωτὴν ὥραν νὰ διδάσκω αὐτοὺς ἀριθμητικὴν καὶ γραφὴν θεωρεῖν· ἡ χάρις αὕτη μοὶ εἶδεν τὸ δικαίωμα ν' ἀσκήσω ἐπιρροήν τινα ἐπ' αὐτῶν, ἣν ἐπιτυχῶς μετεχειρίσθην εἰς τὸ ν' ἀναπτύξω ἐν αὐτοῖς ἰδίως τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν κλίσιν πρὸς γεωπονικὰς ἐργασίας καὶ πρὸς τὴν θήραν. Τὸ παράδειγμα τούτων δὲν ἐβράδυναν νὰ μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι. Διὰ δὲ τὰς κυριακὰς πρὸ τριῶν ἤδη ἐβδομάδων μετέβαλον τὸν οἶκόν μου, ὁπλ. τὸ δωμάτιόν μου, ἔπερ εὐτυχῶς εἶναι ἱκανῶς εὐρύχωρον, εἰς ἀναγνωστήριον. Καὶ ἄλλοτε εἶχον ἀποπειραθῆ τοιούτου τινός, ἀλλ' ἀπέτυχον· διότι ἠθέλησα ἀμέσως νὰ μεταβάλω τοὺς χωρικοὺς εἰς Ἄγγλους, ἐρ-

μηγεύων αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον. Τώρα ἔγεινα πρακτικώτερος ὑπεσχέθην ν' ἀναγνώσκω εἰς αὐτοὺς κατὰ Κυριακὴν κεφάλαιά τινα ἀπὸ τῆν φυλλάδα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Τὴν πρώτην κυριακὴν συνήλθον μετὰ τὴν λειτουργίαν ἐννέα ἀκροαταί, οἵτινες ἀνεχώρησαν καταγοητευμένοι. Τὴν ἐπομένην προσήλθον 21, ἐν οἷς καὶ δύο πρεσβύτεδες, ἅς ἀπὸ τῆν ἐκκλησίαν ἔφερον ἡ γραῖα μήτηρ μου, διὰ νὰ πάρουν τὸν καφέν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν προηγουμένην σινεδριεῖν μας ὁ κύριος πᾶρεδρος εἶπεν ὅτι αὐτὸς εἶχεν ἀκούσει ὅτι τὸν γόρδιον δεσμὸν ἔκοψεν ὁ Κατσαντώνης..... ἀνέλαβον νὰ συμπλέκω μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ ἱστορήματα τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως. Τὰ ἀναγνώσματα καὶ διηγήματα ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἀντικείμενον ὁμιλιῶν εἰς τοὺς χωρικοὺς ἐπὶ μίαν ἐβδομάδα. Ἀλλὰ θὰ ὑπῆρχε κίνδυνος χάριν τῶν ὁμιλιῶν τούτων νὰ διατρίβωσι πλείονα χρόνον εἰς τὸ μαγαζί, ἂν δὲν ἔπραττον καὶ τὸ ἐξῆς. Πλησίον τοῦ σχολείου ὑπάρχει χώρος ἐπίπεδος μὲ φράκτην· τοῦτον καθάρισας κατέστησα γυμναστήριον, κατασκευάσας ἐν μονόζυγον καὶ ἐν δίζυγον χάριν τῶν μαθητῶν· κατὰ δὲ τὰς κυριακάς προσκαλῶ καὶ τινὰς τῶν χωρικῶν, διὰ νὰ γυμνάζωνται· καὶ τὰ μὲν γυμνάσια ταῦτα χρησιμεύουσιν ὡς πρόσκλησις· διότι μετὰ τινὰς κινήσεις ἐπὶ τοῦ μονοζύγου καὶ διζύγου τρέπονται εἰς τὴν δισκοβολίαν, ἣτις εἶναι προσφιλὴς εἰς τὸν ἑλλ. λαόν, τῇ προτροπῇ μου δὲ γίνεται πάντοτε κοινοτέρη καὶ ἡ πᾶλη, τὸ ἄλμα καὶ ὁ δρόμος. Πάντα δὲ ταῦτα γεννῶσι διάφορα ἐνδιαφέροντα, ὥστε ἤκουσα τώρα πολλοὺς λέγοντας «πῶς ἐκλειόμεθα σὰν φυλακισμένοι εἰς τὸ μαγαζί;» — Τὸ σχολεῖον πρέπει νὰ εἶναι λύχνος φωτίζων καὶ ὁδηγῶν ὄχι μόνον τοὺς μικροὺς παῖδας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐνήλικας, οὕτω δὲ παρασκευάζει ἕνα ἐπιδραστηριώτατον παράγοντα τῆς τῶν παιδῶν ἀγωγῆς, τὴν κοινωνίαν.

ΒΑ. Γ. ΣΚΟΡΔΕΛΗΣ.